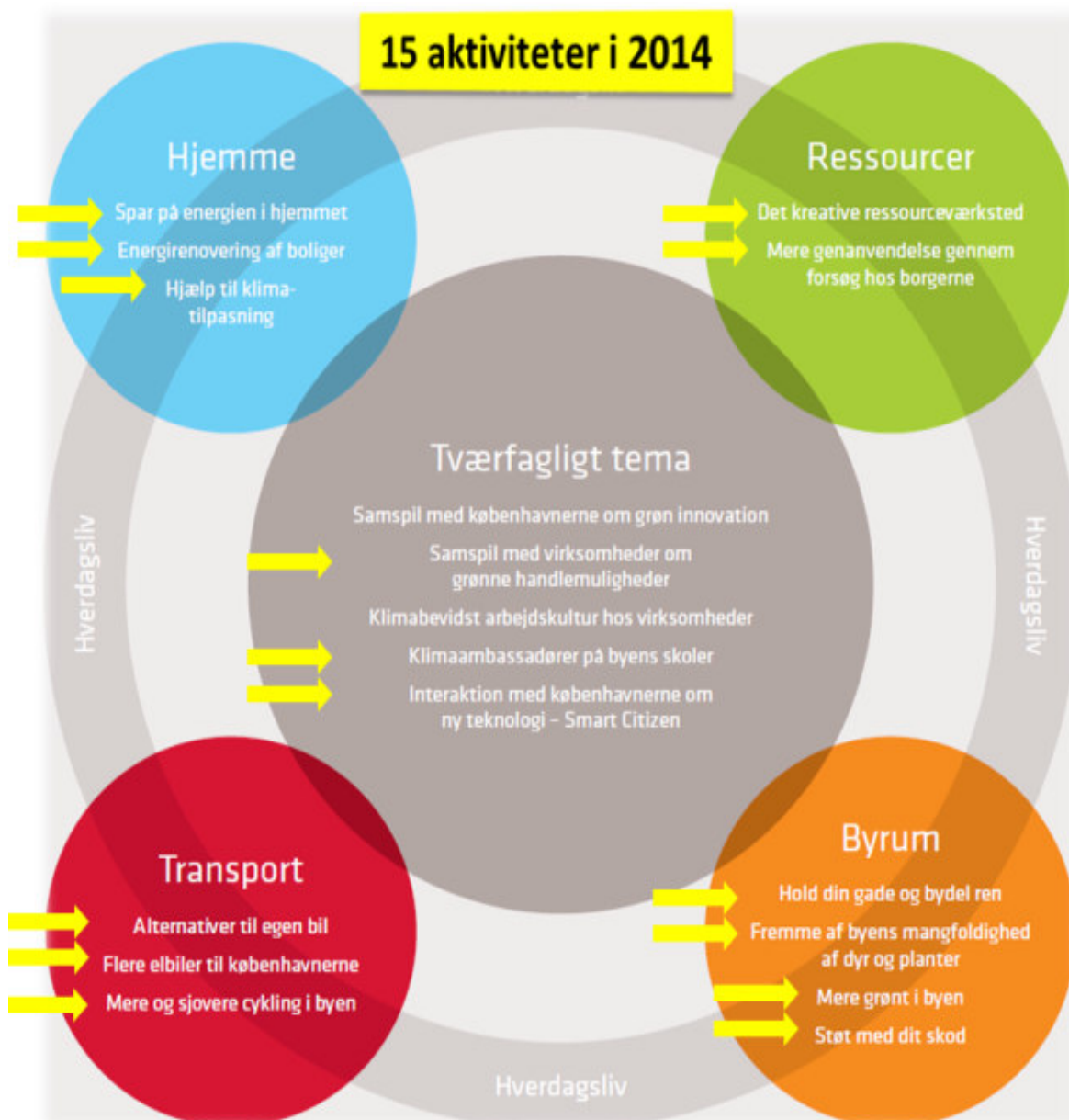

Bilag 1: Aktiviteter for 2014 i "Grøn hverdag og livskvalitet", Agenda 21-plan for 2012-2015

Her en kort beskrivelse af de 15 aktiviteter, som videreføres og iværksættes i 2014 inden for den budgetmæssige ramme i forvaltningen. Hvor den ressourcemæssige situation betyder en afvigelse fra den oprindelige aktivitet beskrevet i Agenda 21 Plan "Grøn hverdag og livskvalitet", vil dette fremgå under beskrivelsen af den enkelte aktivitet.

De 15 aktiviteter er markeret med en gul pil i illustrationen herunder og er grupperet i planens fem temaer: Hjemme, Ressourcer, Byrum, Transport og Tværfagligt tema.

1. aktivitet: Spar på energien i hjemmet

Aktivitetens formål er at inspirere og motivere københavnernes til at sænke energiforbruget i deres egen bolig. Aktiviteten sker i et samarbejde med eksterne partnere om at udnytte potentialet i ændret adfærd, og omfatter to projekter, der begge er opstartet i 2013. I 2014 vil der bl.a. være fokus på om aktiviteterne via de almene boligselskaber og private erhvervspartnere kan skaleres op.

Spar på energien i Sydhavnen

I det ene projekt arbejdes med beboerdemokratiet i den almene boligsektor såvel som med tekniske løsninger. Projektet foregår i et partnerskab mellem det almene boligselskab AKB i Sydhavnen, den lokale afdelingsbestyrelse, "Casi Technology" samt "Energi & miljø". Målet med aktiviteten er, at udvikle redskaber som den almene boligsektor kan bruge i deres drift for at spare på varmen.

Adfærd og ventilation

I det andet projekt arbejdes med beboernes adfærd ved brug af tre forskellige ventilationsløsninger. Ventilation har stor betydning for indeklima og energiforbrug. Aktiviteten er koblet til Byfornyelsen og foregår i samarbejde med Danmarks Tekniske Universitet.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i Teknik- og Miljøforvaltningen herudover bidrager partnerne også til aktiviteten.

Her forsøges illustreret for beboerne i AKB i Sydhavnen, at radiatoren skal være varm i toppen og kold i bunden for at give den optimale varmeafkøling. Beboerne i mange af boligerne har en åbne/lukke ventil som vist på billedet i stedet for en termostat til at regulere deres radiatorer med.

2. aktivitet: Energirenovering af boliger i København

Formålet med aktiviteten er at formidle inspiration til og tilbyde vejledning om energirenovering til boligejere, boligforeninger og bygherrer for at reducere energiforbruget i københavnernes boliger. Der vil blive gjort en særlig indsats i forbindelse med byfornyelsesprojekter.

Forvaltningen laver eksempelsamling om energirenovering og vejledning på kommunens hjemmeside og i forvaltningens kundecenter til brug for byggesagsbehandlerne ved kontakt med bygherrer og københavnere.

I samarbejde med rådgivere fremmes energioptimering af renoveringsprojekter fx i regi af byfornyelsens og Almene boligers projekter.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

Citat¹:

”Vi kunne godt være mere ambitiøse – vi kunne være den første grønne grundejerforening, men hvordan kommer vi i gang?” – kvinde, 42

3. aktivitet: Hjælp til klimatilpasning

Aktiviteten skaber bedre muligheder for, at københavnernes kan gennemføre klimatilpasningsprojekter. Samarbejdsprojektet ”Den klimavenlige villavej” med Miljøpunkt Amager og grundejerforening omhandler, hvordan borgere forskønner deres vej samtidig med, at de klimatilpasser den med fx bede til regnvand i haver og på vej, grønne tage og vand gennemtrængelige belægninger. Et andet projekt sker i samarbejde med Vanløse lokaludvalg. Det undersøges her, hvordan regnvandet påvirker jord og grundvandsstand, samt hvordan borgerne kan inddrages i klimatilpasningsarbejdet.

I 2014 arbejdes der også videre med udbygning af hjemmesiden, der vejleder borgerne om klimatilpasning. Som en yderligere del af indsatsen uddannes lokaludvalg og miljøpunkter til at kunne udbrede kendskab til og muligheder for klimatilpasning.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

---

¹ Citaterne i notatet stammer primært fra borgerbesøgene og kommunens borgerpanelundersøgelse.

Hjemme

Citat:

*”Vi ville gerne have grønne tage men det kan være svært at finde ud af, hvordan man gør? – Og jeg syntes det er død-ærgeligt, at der ikke er mere hjælp at få... altså, støtte, støttesystemer”
– kvinde, 47*

Ressourcer

4. aktivitet: Det kreative ressourceværksted

Formålet med aktiviteten er at skabe ressourceværksteder, hvor genbrugsegne effekter kan omdannes til gavn og glæde for nye brugere.

Der bliver i 2014 udarbejdet en vejledning til, hvordan man kan lave ressourceværksteder. Arbejdet sker på baggrund af indsamling af erfaringer med eksisterende private ressourceværksteder og forsøg på Borgervænget genbrugsstation.

Der vil endvidere blive set på mulighederne for at synliggøre og fremme direkte genbrug på eksisterende genbrugsstationer og andre steder tæt på københavnernes hverdag. Forvaltningen samarbejder med relevante lokaludvalg og miljøpunkter om denne aktivitet. Der bliver i et demoprojekt, i samarbejde med områdefornyelse Skt. Kjelds kvarter, arbejdet med genbrug fra Borgervænget genbrugsstation til brug i et lokalt frivilligt ressourceværksted, senere under aktivitet 12 omtalt som Cykelværkstedet ”Pimp og pump”.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

5. aktivitet: Mere genanvendelse gennem forsøg hos borgerne

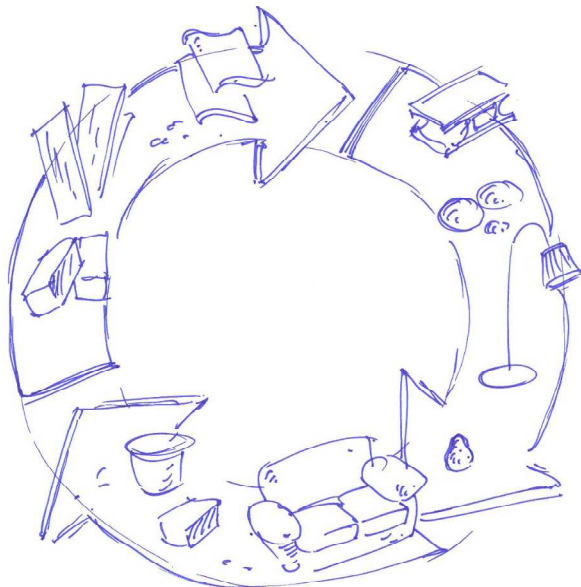
Aktivitetens formål er at skabe bedre affaldsløsninger gennem tilskud til forsøg med innovative affaldsløsninger, der øger graden af affaldssortering og sikrer en øget genanvendelse af ressourcerne i affaldet.

Privatpersoner, lokaludvalg og virksomheder kan ansøge om puljemidler både den 1. marts 2014 og den 1. august 2014 til at udvikle og afprøve innovative, konkrete genanvendelses- og sorteringsprojekter.

Forsøgene skal på en nytænkende måde bidrage til at gøre det nemt og effektivt at kildesortere sit affald, og løsningerne skal kunne udbredes til resten af København. Således skal puljen være med til at øge sorteringen og genanvendelsen hos københavnere generelt.

Ressourcer: Finansieres af takstmidler fra affaldsområdet. Der er afsat 500.000 kr. til puljen i 2014, som det også var tilfældet i 2013.

Citat: "Særligt schweizerne, de er helt vilde med affaldssortering: Der bliver folk altså forargede, hvis andre ikke sorterer – så det kan godt lade sig gøre at vænne sig til det." Kvinde, 53

Illustrationen viser tegninger fra et af de idéark, der blev anvendt til de idégenereringsworkshops, som blev afholdt i forbindelse med arbejdet med planen.

Dette idéark viser den idé, som har været med til at skabe aktiviteten om det kreative ressourceværksted – Genbrug tæt på københavnere.

6. aktivitet: Hold din gade og bydel ren

Formålet med aktiviteten er at styrke ansvarligheden over for byen og reducere affaldsmængderne i byrummet ved at støtte lokalt forankrede frivillige renholdelsesprojekter. I 2014 vil forvaltningen ligesom de tidligere år afholde renholdelsesarrangementer og netværksmøder for frivillige.

Netværksmøderne skal skabe kontakt mellem de frivillige og er det en mulighed for forvaltningen at anerkende deres indsats. Forvaltningen vil i 2014 arbejde på at skabe et bedre tilbud for at få flere boligforeninger til at holde København ren i samarbejde med "Hold Danmark Rent". Som noget helt nyt kommer der affaldsindsamling ude på vandet. "Kayak republic" vil afholde en eller to "Ren havn dage", hvor kajakroere og andre brugere samler affald ude på vandet i havneområdet.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

Der er et stort potentiale i at styrke brugen af en frivillig indsats, når København skal holdes ren. Her ses børn i gang med at samle affald i en park.

7. aktivitet: Fremme af byens mangfoldighed af dyr og planter

Formålet med aktiviteten er at involvere københavnere i arbejdet med at fremme den biologiske mangfoldighed i København. Forvaltningen vil gøre det nemmere for frivillige københavnere at gøre en forskel for naturen.

Dette sker ved at støtte op om samt udvikle projekter i samarbejde med lokale aktører og frivillige fællesskaber, hvis formål er at pleje byens natur og grønne områder samt overvåge naturens udvikling. Forvaltningen vil facilitere et netværk for naturpleje-interesserede frivillige for at styrke og udvikle disse initiativer.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

8. aktivitet: Mere grønt i byen

Formålet med aktiviteten er at inddrage borgere, foreninger, institutioner og virksomheder i arbejdet med at gøre København til en grønnere hovedstad samt at give flere københavnere mulighed for at dyrke frugt og grønt i byen.

Grønne projekter i samarbejde med frivillige er ofte med til at skabe alternative fællesskaber og anderledes byrum for københavnere. Kommunen vil med denne aktivitet guide og støtte frivillige, der ønsker at starte grønne projekter op på de kommunale arealer i tæt samarbejde med lokaludvalg, miljøpunkter og områdeløft.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

Frivillige i gang med etableringen af storbyhaven Majporten.

9. aktivitet: Støt med dit skod

Formålet med aktiviteten er at skabe bedre affaldsvaner og påvirke adfærden, så der ikke smides cigaretskodder i byens offentlige rum.

Ideen med aktiviteten er, at cigaretskodder skal genbruges i støbningen af fiberbetonen til nye askebægre. Det vil sige, at rygerne ”skodder sig til flere askebægre”.

En testmodel er blevet udarbejdet. To fokusgrupper med rygere har afprøvet og diskuteret det nuværende design og koncept. Brugere var positive overfor konceptet og fremkom desuden med en række forbedringsforslag som vil blive indarbejdet i år. En testmodel vil blive afprøvet på Sankt Hans Torv til foråret, inden den vil blive sat op andre steder i byen.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

Sådan ser testmodellen ud for ny beholder til indsamling af cigaretskodder. På siden er en tæller, der registrerer antallet af skodder, som smides ind i toppen.

10. aktivitet: Alternativer til egen bil

Formålet med aktiviteten er at påvirke transportadfærden og flytte privatbilisme til grønnere transportmuligheder som f.eks. cykel, gang, kollektiv trafik, delebiler og samkørsel. Indsatsen vil i 2014 være rettet mod to projekter.

Virksomhedsnetværk – formidling af resultater

Indsatsen i forhold til virksomhedsnetværket på Amager fortsættes i 2014 i samarbejde med Miljøpunkt Amager. Etablering af virksomhedsnetværket er en del af et større samarbejdsprojekt om mobilitetsplanlægning ("Formel M"). Det består af 16 store virksomheder med tilsammen over 10.000 medarbejdere, og har fokus på medarbejdernes transport både til/fra arbejde og i arbejdstiden. Der er opnået markante resultater sidste år, som i år vil blive analyseret og formidlet til inspiration for andre virksomheder og bredt i offentligheden.

Tilflytterpakker

Adfærdspåvirkning er særlig relevant ved skift i livssituation, hvor mange alligevel er ude for at skulle ændre vaner, og derfor er lettere at påvirke. Kommunen har erfaringer med "tilflytterpakker" særligt med fokus på cykelområdet (tilflytterkampagne i 2011-2012). Blandt andet på baggrund af disse erfaringer, samt ud fra analyser af transportvaner, vil der i 2014 blive udviklet koncepter for forskellige målgrupper.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

I virksomhedsnetværket kortlægger virksomhederne medarbejdernes transport, og der præsenteres alternativer til at køre alene i bil til arbejde

11. aktivitet: Flere elbiler til københavnere

Formålet med aktiviteten er at udbrede anvendelsen af elbiler til København, hvilket er et væsentligt element i kommunens målsætning om at blive CO₂-neutral i 2025. Elbiler vil også bidrage til målene om en ren og sund storby ved at mindske trafikken lokale luftforurening og støjproblemer. I år 2014 igangsættes to projekter:

Oplevelsestur i elbil

I forbindelse med "Mobility Days", som er en del af Sharing Copenhagen's tema om Grøn Mobilitet, vil potentielle elbilkøbere få mulighed for selv at køre en tur på Sjælland i en elbil. Testpersonerne vil få en "oplevelsespakke", som indeholder lån af en elbil samt en oplevelse i form af et museumsbesøg og en frokost. Oplevelsen vil være placeret udenfor København, så de potentielle købere får en fornemmelse af batteriets rækkevidde. Oplevelsespakkerne udloddes som præmier eller uddeles.

Etablering af system for dele-elbiler

Formålet med projektet er at skabe fortrolighed og interesse blandt københavnere og besøgende i forhold til elbiler og delebilisme.

Transportvirksomheden Arriva planlægger i samarbejde med energiselskabet "E.On" i løbet af 2014 at lancere et eldrevet bybilsystem bla. i København og på Frederiksberg, som kommer til at fungere som en dele-elbil for københavnere. Forvaltningen vil i processen hen imod lanceringen være i løbende dialog med udbydere.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF.

Oplevelsesture og delebilssystem skal udbrede brugen af elbiler i København.

12. aktivitet: Mere og sjovere cykling i byen

Formålet er at gøre det lettere og sjovere at være cyklist i København og få endnu flere til at vælge cyklen som transportmiddel. I 2014 videreføres tre aktiviteter:

I bike CPH ruteplanner

Ruteplanneren er en digital vejviser til smartphones og web. Ruteplanneren er med til at gøre det lettere at være københavner og få flere op på cyklen i en travl hverdag. Ruteplanneren viser en god cykelrute gennem byen på et kort særligt tilpasset cykler. Den viser, hvilke parker der må cykles gennem, hvor der må cykles mod ensretninger m.v. I 2014 vil der blive udviklet tre nye funktioner: en grøn guide som hjælper cyklisterne til at ramme 'grønne bølger', en funktion som giver et overblik over hvor meget brugeren cykler og hvad sundhedsgevinsten er samt en funktion, der viser alternative ruter, hvis brugeren ønsker en rekreativ rute eller en mere tryk rute.

Ruteplanneren på din smartphone viser en god cykelrute gennem byen.

Færre korte bilture

Formålet med aktiviteten er at reducere antallet af korte bilture. Indsatsen i 2014 bygger på erfaringer med brugeranalyser og pilottests i 2013. Konkret vil der i samarbejde med bestyrelser for ejer-, andels- og boligforeninger blive tilbudt gratis hjælp til vedligeholdelse og reparation af cykler, oprydning af henstillede cykler og muligheder for parkeringsfaciliteter til cykler vil blive indtænkt i konceptet.

Transport

Cykelværkstedet ”Pimp og pump”

Værkstedet er et samarbejde mellem Områdefornyelsen i Skt. Kjelds Kvarter og DUI² Østerbro. Værkstedet blev åbnet i juni 2013, og åbner igen i april 2014 efter en vinterpause.

Brugerne af værkstedet kan få hjælp til at lave reparationer og forbedringer af deres cykler. Det sker bl.a. for at fremme en positiv cykelkultur hos børn og unge. Der er åbent i værkstedet to eftermiddage om ugen. Åbningstiden udvides, hvis der kommer flere frivillige, som vil drive det.

Værkstedet har også haft en række sociale aspekter, som har medvirket til dets succes. I 2014 er der lavet en aftale med den nærliggende Borgervænget genbrugsstation om genbrug af cykeldele. Genbrugsstationen indretter en særlig cykelfraktion, hvor værkstedet kan hente dele.

En seniorjobber og en cykelsmed er tilknyttet projektet som vejledere.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer inden for eksisterende budget i TMF. Aktiviteten færre korte bilturer er medfinansieret af Sundheds- og Omsorgsforvaltningen samt Vejdirektoratets nationale Cykelpulje.

Cykelværkstedet i ”Pimp og pump” i Skt. Kjelds Kvarter.

---

² DUI-LEG og VIRKE er en selvstændig, idébetonet børne-, ungdoms- og familieorganisation, der bygger på arbejderbevægelsens grundholdninger. Formålet med organisationens aktiviteter er at give alle børn og unge mulighed for selvstændig udvikling i respekt for og i samarbejde med andre mennesker.

13. aktivitet: Samspil med virksomheder om grøn innovation

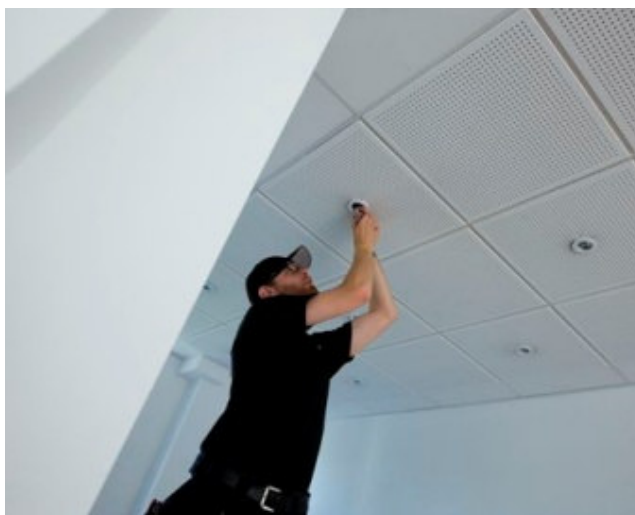
Aktivitetens formål er, at kommunen sammen med københavnske virksomheder udvikler og kvalificerer idéer til produkter, services og løsninger, der skaber grøn hverdag og livskvalitet for københavnere.

I 2014 vil der fortsat blive arbejdet med miljø- og klimakommunikation via sociale medier og projektet om grønne frisører. Grønne frisører leverer miljøskånsomme hårfarver og kosmetikprodukter til københavnere. Herudover vil der blive arbejdet på et netværksprojekt i restaurationsbranchen og et samarbejdsprojekt med en undervisningsinstitution om energiforbedringer i drift af store erhvervsjendomme.

Netværksprojektet handler om energiforbedringer i restaurationsbranchen. Restauranter og leverandører af fx køleanlæg og køkkenudstyr deltager i projektet, som starter med et pilotprojekt i 2014.

Der bliver også opstartet et samarbejdsprojekt om energiforbedringer med en undervisningsinstitution i København. Projektet vil fokusere på energiforbedringer i drift af store erhvervsjendomme og inddragelse af studerende. Projektet starter med et pilotprojekt i 2014.

Ressourcer: Økonomi og personaleresourcer inden for eksisterende budget i TMF.

Virksomheder og borgere har god mulighed for at skifte til lyskilder, som ikke bruger så meget el, men alligevel giver et godt lys. Godt lys med moderne lyskilder kræver vejledning, fordi lyset ikke er så ensartet som i gammeldags glødepærer.

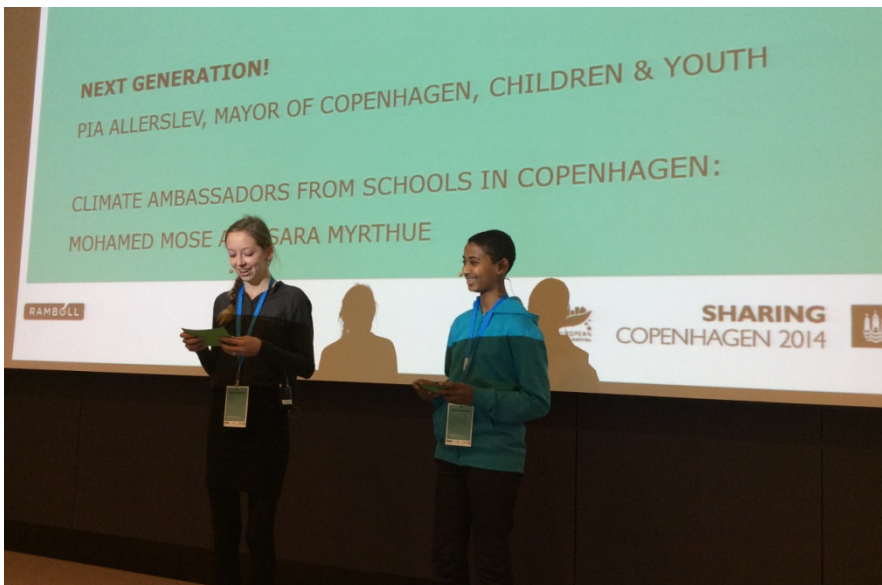

14. aktivitet: Klimaambassadører på byens skoler

Klimaambassadøruddannelsen (KAU) er et undervisnings- og handlingsprogram, der klæder københavnske unge på til at være bevidste og aktive medskabere af fremtidens bæredygtige samfund. Hvert halvår gennemgår udvalgte københavnske unge fra udskolingen (7. til 10. klassetrin) et uddannelsesforløb med udgangspunkt i aktuelle klimaspørgsmål og dagsordener. I efteråret 2013 deltog 36 elever i KAU.

I anledningen af Sharing Copenhagen 2014 bidrager Børne- og Ungdomsforvaltningen (BUF) med fortællingen om børn og unge som medskabere af en bæredygtig fremtid gennem inddragelse og læring. Klimaambassadørerne er en del af indsatsen og deltager ved åbningseventen i januar. Derudover deltager klimaambassadørerne ved udnævnelsen af European Green Capital Award i juni 2016 samt ved offentliggørelsen af IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) i efteråret.

Ressourcer: Finansieres i 2014 af Sharing Copenhagen i TMF og BUF. Der indgår en række deltagende partnere i klimaambassadøruddannelsen, som er en del af Öresundsklassrummet, et samarbejde mellem Københavns Kommune og Malmø Stad finansieret af Interreg IV A.

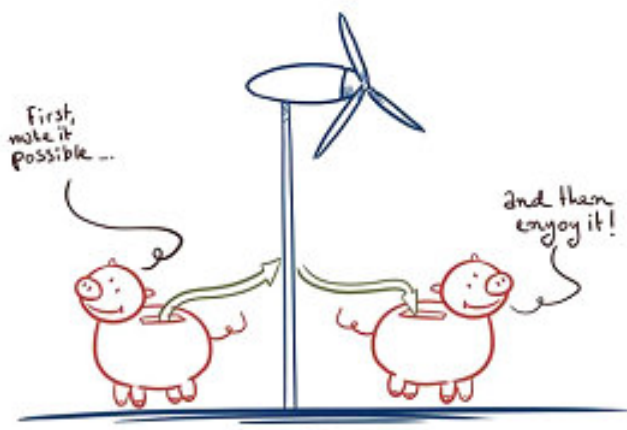
Her ses klimaambassadørerne: Mohamed Mose og Sara Myrthue ved Sharing Copenhagen åbningsevent den 23. jan. 2014.

15. aktivitet: Interaktion med københavnere om ny teknologi – Smart Citizen

Formålet med aktiviteten er at inspirere og udfordre bygherrer til at udvikle boliger, der fordrer at københavnere agerer smart i hverdagen. Indretningen af boligerne i dag gør, at det ikke altid er let at agere miljøvenligt, f.eks. kræver det en indsats at sortere affald, og der er ingen direkte belønning. Hvorimod på energiområdet er der en belønning i form af lavere el, vand og varmeregning, hvis man sparer, dog der er ringe lyst til at sætte sig ind i energiforbruget og finde ud af, hvor de store besparelser ligger.

I 2014 gennemfører forvaltningen i forbindelse med EU-projektet "Transform" en undersøgelse af barrierer og muligheder for grøn adfærd i nyt boligbyggeri. Undersøgelsesemner er fx affaldssortering, og hvilke smarte teknologiske løsninger borgerne måtte efterlyse i forhold til at vide mere om energiforbrug. Samtidig indsamles informationer om, hvordan der i bl.a. Amsterdam er blevet arbejdet med interaktiv information om energiforbrug i forbindelse med indførelse af smarte målere.

Ressourcer: Økonomi og personaleressourcer er en integreret del af EU-projektet "Transform".

© Haskohler.nl

I den "Smarte by" lever smarte københavnere - Smart Citizens, som kan og vil bruge den rette teknologi på den rette måde.